

نام‌ها و یادها (۳)

تاریخ ایران (۳)

به نام او

پیدلری :

۲۵۱۳۱۷۳

قضاوت تاریخ درباره جلال آل احمد

صد سالگی

گزیده داوری‌ها درباره نقش و تأثیر جلال آل احمد در تاریخ معاصر،
به مناسبت صدمین سال تولدش

به همت: محمدحسین دانایی

سرشناسه: دانایی، محمدحسین، ۱۳۲۳ -
 عنوان و نام پدیدآور: صدسالگی: گزیده داوری‌ها درباره نقش و تأثیر جلال آل احمد در تاریخ معاصر، به مناسبت
 صدمین سال تولدش/به همت محمدحسین دانایی.
 مشخصات نشر: تهران: شرکت هم‌رخ نگاشت، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۱۹۲ ص: ۵/۲۱x۵/۱۲. تاریخ ایران: ۳.
 فروست: نامها و یادها: ۳. تاریخ ایران: ۳.
 شابک: ۴-۱-۹۱۳۸۴-۹۱۳۸۴-۶۲۲-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فنیبا
 یادداشت: عنوان دیگر: صدسالگی: قضاوت تاریخ درباره جلال آل احمد.
 یادداشت: نمایه: کتابنامه.
 موضوع: آل احمد، جلال، ۱۳۴۸ - - نقد و تفسیر - - Criticism and interpretation -- Al Ahmad, Jalal
 رده بندی کنگره: PIR۷۹۳۴
 رده بندی دیویی: ۸۶۳/۶۲۰۹
 شماره کتابشناسی ملی: ۹۷۵۱۹۰۸

عنوان کتاب:	صدسالگی
عنوان فرعی:	قضاوت تاریخ درباره جلال آل احمد
گردآورنده:	محمدحسین دانایی
گرافیک و طرح جلد:	چهار نقش
چاپ:	پرديس دانش
نوبت چاپ:	اول، پاییز ۱۴۰۳
شابک:	۴-۱-۹۱۳۸۴-۹۱۳۸۴-۶۲۲-۹۷۸
شمارگان:	۳۰۰ نسخه
قیمت:	۱۹۰،۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای انتشارات هم‌رخ نگاشت و مؤلف محفوظ است. هر گونه بازنشر چاپی،
 الکترونیکی یا صوتی منوط به اجازه کتبی ناشر است.

نشانی: تهران، خیابان بهار جنوبی، برج بهار، طبقه اول اداری، واحد ۴۸۹
 تلفن: ۷۷۶۱۵۸۶۴-۰۲۱ و ۳۸۸۸۲-۰۹۱۰۳۳
 وبسایت: www.hamrokh.com

برای حفظ محیط زیست، کاغذ این کتاب از
 منابع جنگلی مدیریت شده و تجدیدپذیر تهیه
 شده است.

فهرست

مقدمه ۵

سه نکته مقدماتی درباره ششاختِ جلال (محمد حسین دانایی) ۸

فصل اول: درباره مقاله نویسی و مقالات جلال

«جلال آل احمد و "نقد" دیر هنگام او (احمد افریدی)» ۱۸

«روشنفکرِ مصطلح (عمادالدین باقی)» ۲۴

«در سودای صدرِ اسلام (رسول جعفریان)» ۴۳

فصل دوم: درباره داستان نویسی و داستان های جلال

«اضطراب و سرگردانی میان دو هیچ (امید طبیب زاده)» ۶۲

«"سنگی بر گوری" در گفت وگو با حاتم قادری (احمد غلامی)» ۸۳

فصل سوم: درباره گزارش نویسی و گزارش های جلال

«"خسی در میقات" یا ناعمری در احرام؟! (غلامرضا خاکی)» ۱۰۲

«تحلیل یک سفر و نقد یک کتاب (مرتضی سیدی نژاد)» ۱۲۶

فصل چهارم: درباره افکار و عقاید جلال و سایر موضوعات عمومی

- ۱۴۰ جلال و هر آنچه پس از او می آید (آراز بارسقیان)
- ۱۵۰ از آل احمد چه می فهمیم؟ (مهدی خلجی)
- ۱۶۴ ملاقات آقای نویسنده با انقلاب اسلامی در چهارراه نقی غرب زدگی (محمد رضا کائینی)
- ۱۷۴ مردی که تا امروز درست فهمیده نشد (عبدالجواد موسوی)
- ۱۷۷ هیچ کس به اندازه خود آل احمد "غرب زده" نیست (حورا یاوری)
- ۱۸۷ فهرست مقالات برگزیده به مناسبت صدسالگی جلال آل احمد
- ۱۸۸ نمایه اشخاص
- ۱۹۰ نمایه آثار

www.ketab.ir

مقدمه

من دادم و من که چیست در سینه من
(ابوسعید ابوالخیر)

۱) تاریخ پدیده غریبی است، چیزی شبیه یک دادگاه شبانه روزی، یکسره کار می‌کند، می‌برد و می‌دزد، بعضی‌ها را به عرش می‌فرستد و بعضی‌ها را به زیر فرش. جلال آل احمد نویسنده پُرکار و پُر جاذبه‌ای بود، با سری پرشور و زندگی‌ای پرماجرا. جمعاً ۴۶ سال زندگی عرفی داشت، ولی تا الان علی الحساب (۱) صد سال است که "زنده" است؛ زنده در ذهن‌ها، حاضر در دل‌ها و چابک نشسته بر سر زبان‌ها و نوک قلم‌ها. صدها نفر با او حرف دارند و درباره افکار و آثارش می‌نویسند، هزاران نفر آنها را می‌خرند و می‌خوانند و خرخاکی‌ها هم به قول احمد شاملو: در جنازه‌اش به سوءظن می‌نگرند!

آدم صاف و صادق و صریحی بود، خوب و دقیق می‌دید و بی‌ملاحظه هم می‌نوشت. در مقدمه کتاب "ارزیابی شتابزده" ماجرای رانقل می‌کند از یکی از استادانش، یعنی مرحوم عباس اقبال آشتیانی که به دانشجویان دانشسرای عالی، "تاریخ تمدن" درس می‌داد. این استاد که یک مورخ مدق بود، عقیده داشت: «هیچ واقعه‌ای را تا صد سال بر آن نگذرد، نمی‌توان داوری کرد.» ولی

شاگردش که نه محقق بود و نه مدقق، به گونه دیگری فکر می‌کرد: «آخر اگر من نگویم که از این آش داغ دهانم سوخت، که بدانند که بر سر این سفرهٔ بلاچه‌ها بر ما رفته است؟» ناصر خسرو قبادیانی هم گویا از همین قماش بوده که گفته:

هم امروز از پُشت، بازت بیفکن مَتِفکن به فردا، مَر این داوری را...

چنین آل‌احمد‌ها و چنان ناصر خسروهایی هستند که حقایق ناب امروز را ثبت و ضبط می‌کنند تا آن محققان مدقق در آینده حرفی برای گفتن داشته باشند.

(۲) گروهی از دوستداران فرهنگ و ادب فارسی که در قالب "انجمن دوستداران سیمین و جلال" گرد آمده‌اند، در سال ۱۴۰۲ که صدمین سالگرد تولد زنده‌یاد جلال آل‌احمد بود، به اندازهٔ توانشان کوشیدند و زمینه‌هایی را فراهم کردند برای طرح موضوعات و مسائل ادبی و به طور خاص، نقش و تأثیر آل‌احمد در تاریخ معاصر، با کمک دوستان و همکاران ارجمند در: باغ کتاب، خانهٔ کتاب و ادبیات ایران، شهر کتاب، کتاب‌سرای راوی، خانهٔ اندیشمندان علوم انسانی، فرهنگسرای فردوس و ابن سینا در تهران و فرهنگسرای جلال آل‌احمد در طالقان. بنابراین، جا دارد که از مدیران و کارکنان مراکز مزبور و همچنین از دوست مکرم دکتر غلامرضا خاکی که در این زمینه کمک‌ها کردند، صمیمانه تشکر شود.

(۳) یکی دیگر از اقدامات سال ۱۴۰۲، تشویق‌های محسوس و تحریک‌های نامحسوس بود برای اینکه صاحب‌نظران و شخصیت‌هایی که دارای مرجعیت علمی و پایگاه اجتماعی هستند، دربارهٔ آل‌احمد به داوری بنشینند و بدو خویش را بگویند و بنویسند تا معلوم شود که او پس از صد سال از دادگاه تاریخ سر بلند بیرون می‌آید، یا سرافکنده؟ این کتاب هم مجموعهٔ فشرده‌ای است از اینگونه داوری‌ها در مقطع صدسالگی آل‌احمد، تدوین شده در چهار فصل: (۱) دربارهٔ مقاله‌نویسی و مقالات جلال، (۲) دربارهٔ داستان‌نویسی و داستان‌های جلال،

۳) درباره گزارش نویسی و گزارش های جلال، ۴) درباره افکار و عقاید جلال و دیگر موضوعات عمومی.

اما چون حجم مطالب برگزیده شده از میان مجموعه بزرگ گردآوری شده برای این منظور خیلی زیاد بود و درج کامل همه آنها باعث بالا رفتن قیمت کتاب می شد و ما را عملاً از هدف اصلی دور می کرد، لذا در هر فصل متن کامل چند مقاله منتخب - به ترتیب الفبای نام خانوادگی نویسندگان - آمده و در پایان کتاب نیز فهرستی از مقالات و مطالب دیگر که البته متن کامل آنها در سایت ناشر محترم قرار گرفته است تا علاقمندان بتوانند از طریق لینک مربوطه به آنها دسترسی داشته باشند.

۴) امیدواریم که این کار کوچک خدمتی باشد در راستای توسعه اخلاق و ادب و فرهنگ عمومی و همچنین شناساندن جلال آل احمد واقعی، کسی که جذاب ترین چهره جامعه روشنفکری کشور در دهه های ۱۳۳۰ و ۱۳۴۰ بود، ولی بی معرفت ها بدجوری به جانش افتادند و مثله و مصادره اش کردند! تاریخ حتماً درباره این کارها هم قضاوت خواهد کرد.

محمد حسین دانایی

مهر ۱۴۰۳